

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

STYK PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ I PRAWA KRAJOWEGO

WYJAŚNIENIA NA TLE ORZECZEŃ TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

Z 13 WRZEŚNIA 2018 W SPRAWIE C-176/17 PROFİ CREDIT I

ORAZ Z 18 LISTOPADA 2018 C-632/17 PKO BANK POLSKI

Dotyczy:

- 1. Dostępu konsumenta do sądu w postępowaniu nakazowym.**
- 2. Możliwości kontroli postanowień umów konsumenckich w postępowaniu nakazowym.**
- 3. Zakresu swobody polskich sądów stosujących przepisy o postępowaniu nakazowym zgodnie z prawem unijnym.**

I. Stan faktyczny

Pytania prejudycjalne w sprawach *Profi Credit*¹ i *PKO Bank Polski*² zostały wniesione przez Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich w dwóch sprawach o zapłatę, wytoczonym konsumentom o zwrot pożyczki (*Profi Credit*) oraz o spłatę zadłużenia na karcie kredytowej (*PKO Bank Polski*). Powództwa w obu sprawach zostały wytoczone w postępowaniu nakazowym i oparte, odpowiednio, na wekslu własnym *in blanco* wystawionym przez konsumenta oraz na wyciągu z ksiąg bankowych. W żadnej ze spraw do pozwu nie została załączona umowa zawarta między konsumentem i przedsiębiorcą. Na tym tle sąd odsyłający sformułował dwa pytania prejudycjalne:

1. „Czy przepisy dyrektywy 93/13 [...], zwłaszcza art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1, oraz przepisy dyrektywy 2008/48 [...], zwłaszcza art. 17 ust. 1 i art. 22 ust. 1, należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie w dochodzeniu przez przedsiębiorcę (pożyczkodawcę) przeciwko konsumentowi (pożyczkobiorcy) roszczenia stwierdzonego dokumentem wekslowym, prawidłowo wypełnionym, w ramach postępowania

¹ ECLI:EU:C:2018:711.

² ECLI:EU:C:2018:963.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

nakazowego, określonego przepisami art. 485 § 2 i nast. [Kodeksu postępowania cywilnego] w zw. z art. 41 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim [...], ograniczającymi sąd krajowy wyłącznie do badania ważności zobowiązania wekslowego z punktu widzenia zachowania formalnych warunków weksla, z pominięciem stosunku podstawowego?” (**Profi Credit**)

2. „Czy przepisy dyrektywy [93/13], zwłaszcza art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1, oraz przepisy dyrektywy [2008/48], zwłaszcza art. 10 i art. 22 ust. 1, należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie w dochodzeniu przez bank (kredytodawcę) przeciwko konsumentowi (kredytobiorcy) roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty, w ramach postępowania nakazowego, określonego przepisami art. 485 § 3 kpc i nast.?” (**PKO Bank Polski**)³

II. Problemy zdefiniowane przez TSUE

1. W obu sprawach za zasadniczy problem prawny TSUE uznał pytanie, czy polski model postępowania nakazowego, pozwalający na wydanie nakazu zapłaty wyłącznie na podstawie weksla lub wyciągu z ksiąg bankowych, i przez to wykluczający możliwość kontroli przez sąd, czy umowa konsumencka zawiera postanowienia niedozwolone, jest zgodny z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13.⁴

2. Dodatkowo, w sprawie *PKO Bank Polski* Trybunał odniósł się do problemu, czy taki sposób ukształtowania postępowania nakazowego jest zgodny z art. 10 dyrektywy

³ W ramach nowelizacji k.p.c, która weszła w życie 7 listopada 2019 r., uchylony został art. 485 § 3 k.p.c., który stanowił podstawę do wydania nakazu zapłaty na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych. Uchylenie tego przepisu nie sprawia, że postanowienie TSUE w sprawie *PKO Bank Polski* traci znaczenie dla polskiego porządku prawnego. Wyrok ten nadal formułuje ogólne warunki zgodności polskiego modelu postępowania nakazowego z art. 47 Karty Praw Podstawowych UE oraz określa przesłanki konieczne do zapewnienia skuteczności dyrektywy 93/13 (w zakresie kontroli abuzywności) i dyrektywy 2008/48 (w odniesieniu do kontroli wykonania przedkontraktowych obowiązków przedsiębiorcy wobec konsumenta). Orzeczenie w sprawie *PKO Bank Polski* zachowuje więc bezpośrednie znaczenie dla polskiego postępowania nakazowego *de lege lata*.

⁴ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. L 95, 21.4.1993, s. 29–34).

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

2008/48,⁵ umożliwiając kontrolę spełnienia przez przedsiębiorcę obowiązków informacyjnych w umowie kredytu konsumenckiego.

III. Istota problemów

Zagadnienia rozstrzygnięte przez Trybunał sprowadzają się do pytania, czy w świetle dyrektywy 93/13 dopuszczalne jest wydanie orzeczenia zasądającego świadczenie od konsumenta bez rzeczywistej możliwości przeprowadzenia przez sąd orzekający kontroli z urzędu postanowień umowy konsumenckiej pod kątem ich abuzywności, na którymkolwiek etapie postępowania nakazowego, gdy ta niemożliwość wynika z kształtu krajowych przepisów postępowania cywilnego.

Dodatkowo, w sprawie *PKO Bank Polski* Trybunał rozważył, czy w razie wydania nakazu zapłaty na podstawie wyciągu z ksiąg banku polskie prawo pozostaje w zgodzie z dyrektywą 2008/48, pozwalając na skuteczną kontrolę wykonania przez przedsiębiorcę przedkontraktowych obowiązków informacyjnych w umowie kredytu konsumenckiego.

W powiązaniu z tymi przepisami, Trybunał odniósł się do pytania, czy polski model postępowania nakazowego pozwala, na gruncie spraw konsumenckich, na przyznanie konsumentowi efektywnej ochrony prawnej (efektywnego środka prawnego) w rozumieniu art. 47 Karty Praw Podstawowych UE.

IV. Rozwiązania przyjęte przez TSUE

W obu orzeczeniach TSUE zajął jednolite stanowisko, zgodnie z którym polskie przepisy o postępowaniu nakazowym są niezgodne zarówno z dyrektywą 93/13, jak i z art. 47 Karty Praw Podstawowych UE, gdyż faktycznie wyłączają możliwość zbadania z urzędu przez organ orzekający potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy zawieranej z konsumentem.

Trybunał podkreślił, że sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy postanowienia umowy mają nieuczciwy charakter. Dokonanie takiego badania ma zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą i jest możliwe tylko pod warunkiem, że sąd posiada niezbędne informacje na temat stanu prawnego i

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.Urz.L 133, 22.5.2008, s. 66–92).

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

faktycznego (pkt 42 *Profi Credit*, podobnie wyroki: z dnia 21 kwietnia 2016 r., *Radlinger i Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 21 grudnia 2016 r., *Gutiérrez Naranjo i in.*, C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 58). Skuteczna ochrona praw przyznanych konsumentowi przez dyrektywę 93/13 może być więc zagwarantowana tylko wówczas, gdy krajowe prawo procesowe umożliwia, w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty względnie w ramach postępowania egzekucyjnego w przedmiocie nakazu zapłaty, kontrolę z urzędu potencjalnie nieuczciwych warunków odnośnej umowy.

Trybunał zauważył, że w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, która to ocena następuje w pierwszej fazie postępowania nakazowego (zgodnie z pkt 54 i 56 *Profi Credit*, pierwsza faza postępowania obejmuje czynności podejmowane do momentu wniesienia zarzutów), przewodniczący wyznacza termin rozprawy i dopiero wtedy pojawia się możliwość zbadania stosunku wekslowego i stosunku podstawowego, w tym umowy o kredyt konsumencki (pkt 48, pkt 49 *Profi Credit*).

Choć prawo polskie przewiduje teoretycznie możliwość zaskarżenia nakazu zapłaty przez wniesienie środka zaskarżenia, co otwiera drogę do pełnego postępowania dowodowego, a w konsekwencji do kontroli treści samej umowy, to równocześnie stwarza bariery, które mogą w praktyce uniemożliwić konsumentowi skorzystanie z tego uprawnienia. Ukształtowanie polskiej procedury stwarza więc znaczne ryzyko, że konsumenci nie wniosą wymaganych zarzutów, a w konsekwencji nie będzie możliwe przeprowadzenie z urzędu kontroli treści umowy, której dotyczy nakaz zapłaty. Bariery wskazane przez TSUE to czternastodniowy termin do wniesienia zarzutów, który może być zbyt krótki dla konsumenta (pkt 65, 66, 69–70 *Profi Credit*, pkt 46, 48 *PKO Bank Polski*) oraz obciążenie konsumenta $\frac{3}{4}$ opłaty sądowej w razie wniesienia zarzutów, podczas gdy przedsiębiorca jest zobowiązany do poniesienia $\frac{1}{4}$ tej opłaty (pkt 66, 69–70 *Profi Credit*, pkt 47 – 48 *PKO Bank Polski*). Trybunał wskazał ponadto na brak znajomości lub zrozumienia swoich praw przez konsumenta (pkt 69 *Profi Credit*), w szczególności w kontekście wymogów sformułowanych w art. 493 § 1 k.p.c. (obecnie art. 480³ § 2) k.p.c.⁶

⁶ Obowiązek wskazania w piśmie zawierającym zarzuty, czy nakaz zaskarżany jest w całości, czy w części, przedstawienie zarzutów pod rygorem niedopuszczalności oraz przedstawienie okoliczności faktycznych i dowodów.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

oraz ograniczoną treść pozwu o wydanie nakazu zapłaty wniesionego przez przedsiębiorcę, a zatem niepełny charakter informacji, którymi konsument dysponuje (pkt 69 *Profi Credit*, zob. również wyrok z dnia 18 lutego 2016 r., *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo; postanowienie z dnia 21 czerwca 2016 r., *Aktiv Kapital Portfolio*, C-122/14, niepublikowane, EU:C:2016:486, pkt 37). Ryzyko, że konsumenci nie wniosą wymaganych zarzutów powstaje ze względu na współistnienie zidentyfikowanych elementów procedury (pkt 69, 70 *Profi Credit*).

V. Praktyczne możliwości wykorzystania orzeczenia przez sądy krajowe

Orzeczenia w sprawach *Profi Credit* i *PKO Bank Polski* mają bezpośrednie znaczenie dla polskiej praktyki postępowania nakazowego w sprawach konsumenckich. Dotyczy to zwłaszcza możliwości działania sądu z urzędu, gdy chodzi o kontrolę abuzywności postanowień umowy konsumenckiej, stanowiącej podstawę roszczenia dochodzonego przez przedsiębiorcę w postępowaniu nakazowym.

1. Ogólny zakres obowiązku polskich sądów

W orzeczeniach *Profi Credit* i *PKO Bank Polski* TSUE stwierdził wadliwość polskiego modelu postępowania nakazowego, wynikającą z niezapewnienia możliwości przeprowadzenia skutecznej kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru postanowień danej umowy. W pierwszej fazie postępowania (do momentu wniesienia zarzutów w ramach sprzeciwu) możliwość kontroli postanowienia pojawia się bowiem jedynie wówczas, gdy przedsiębiorca przedstawi sądowi umowę konsumencką wraz z pozwem. Zainicjowanie drugiej fazy postępowania (tj. wniesienia zarzutów w ramach sprzeciwu) obwarowane jest wyjątkowo restrykcyjnymi wymogami, które nie zapewniają konsumentom prostego i skutecznego dostępu do zaskarżenia nakazów zapłaty. Oznacza to, że przestrzeganie praw przyznanych konsumentom przez dyrektywę 93/13 nie może być zagwarantowane (pkt 62 *Profi Credit*).

Podstawową konsekwencją tych orzeczeń TSUE jest obowiązek wszystkich organów państwa, w tym przede wszystkim sądów krajowych, by zapewnić zgodność przepisów polskiego postępowania cywilnego z unijnymi standardami kontroli (dyrektywą 93/13, dyrektywą 2008/48 i art. 47 Karty Praw Podstawowych UE).

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Zadaniem sądu krajowego jest więc usunięcie wad wskazanych przez Trybunał w taki sposób, by wyeliminować bariery przeciwdziałające przestrzeganiu praw, które konsument opiera na tej dyrektywie.

2. **Kwestie szczegółowe**

Z perspektywy szczegółowych problemów, jakie pociągnęły za sobą oba orzeczenia, należy wyróżnić dwie grupy sytuacji: postępowania nakazowe wszczęte po wydaniu orzeczeń przez TSUE i po tym czasie zakończone.

a. **Postępowanie nakazowe wszczęte po wydaniu orzeczeń przez TSUE**

W odniesieniu do postępowań nakazowych, które zostały rozpoczęte po wydaniu orzeczeń przez TSUE, sąd krajowy ma obowiązek zagwarantować skuteczność praw przyznanych konsumentom przez dyrektywę 93/13. Polski sąd korzysta w takim przypadku z szerokiego zakresu swobody, wyznaczanego przez zasadę autonomii proceduralnej polskiego prawa. Oznacza to, że sąd ma obowiązek zapewnić standard ochrony konsumenta wskazany w orzeczeniach *Profi Credit* i *PKO Bank Polski*, zarazem jednak powinien sam zdecydować o wyborze instrumentów, które pozwolą na osiągnięcie tego rezultatu.

Podstawowym przedmiotem rozważań Trybunału była druga faza postępowania. Trybunał wskazał w jaki sposób powinna być tu ukształtowana procedura, aby zagwarantować konsumentom prawo do skutecznego środka prawnego. Konsument powinien mieć możliwość wytoczenia powództwa lub wniesienia zarzutów w racjonalnych warunkach proceduralnych, tak by korzystanie z przyznanych mu praw nie było obwarowane warunkami, w szczególności terminem lub kosztami, które ograniczałyby korzystanie z praw gwarantowanych w dyrektywie 93/13 (pkt 63 *Profi Credit*, podobnie wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., *Radlinger i Radlingerová*, C-377/14, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

W sprawie *Profi Credit* Trybunał wskazał na nieskuteczność ochrony wynikającą z występowania kilku różnych wymogów proceduralnych jednocześnie (krótki termin, konieczność złożenia szczegółowych wniosków oraz wysokie koszty). W odniesieniu do kształtowania samych terminów z orzecznictwa TSUE wynika, że nie istnieje

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

bezwzględna skala, pozwalająca na stwierdzenie, jakie terminy są rozsądne, a jakie nie.⁷ Na przykład za rozsądny termin Trybunał uznał dwa miesiące na zakwestionowanie wyroku sądu polubownego od momentu powiadomienia o wydaniu wyroku (C-40/08 *Asturcom Telecomunicaciones*, pkt 44–46), natomiast 20 dni na wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty uznał za termin bardzo krótki, biorąc pod uwagę fakt, że sprzeciw mógł być wniesiony wyłącznie za pośrednictwem adwokata oraz wymagał poniesienia przez konsumenta wysokich opłat sądowych (C-618/10 *Banco Español de Crédito*, w szczególności pkt 52–54). W wyroku w sprawie C-8/14 *BBVA* Trybunał orzekł natomiast, że czterotygodniowy termin na wniesienie nowego powództwa przeciwegzekucyjnego wobec toczącego się postępowania (wprowadzonego w prawie hiszpańskim w związku z orzeczeniem w sprawie C-415/11 *Aziz*) jest zasadniczo rozsądny i proporcjonalny (pkt 30 i 31). Zarazem jednak Trybunał uznał, że w związku z tym, że konsumenci zostali powiadomieni o tym prawie jedynie na łamach hiszpańskiego dziennika ustaw, a nie osobiście przez odpowiedni sąd (pkt 33–42), istniało znaczne ryzyko, że termin upłynie bez możliwości powołania się przez zainteresowanych konsumentów na ich prawa, co z kolei uznał za naruszenie zasady skuteczności, a zatem również dyrektywy 93/13 (pkt 40 i 41).

Obowiązek zapewnienia zgodności rozstrzygnięcia sądu i prawa krajowego z prawem unijnym wynika z ogólnej zasady pierwszeństwa prawa UE przed prawem krajowym i dotyczy wszystkich postępowań nakazowych, w których po stronie pozwanej występuje konsument.⁸ TSUE identyfikuje dwa rodzaje działań pozostających do dyspozycji sądów krajowych: dostosowanie treści przepisów do wymogów prawa unijnego poprzez ich wykładnię, bądź też niestosowanie przepisu prawa krajowego.

Biorąc pod uwagę charakter problemów wskazanych przez Trybunał, najlepszym sposobem doprowadzenia do zgodności prawa polskiego z wymogami prawa unijnego

⁷ Zawiadomienie Komisji (2019/C 323/04), Wytyczne dotyczące wykładni i stosowania dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, s. 53. Dostępne pod adresem [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0927\(01\)&from=ES](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0927(01)&from=ES)

⁸ Obowiązek ustalenia konsumenckiego charakteru sprawy ciąży na sędziu krajowym, który ma obowiązek dokonać jej z urzędu, niezależnie od twierdzeń którejkolwiek ze stron – tak TSUE w wyroku z 4 czerwca 2015 r. w sprawie *Faber*, C-497/13, ECLI:EU:C:2015:357, pkt 44, 48.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

jest wprowadzenie zmian w treści przepisów k.p.c.⁹ Proste odstępianie od stosowania przepisów np. dotyczącego terminu mogłoby bowiem nie doprowadzić do usunięcia naruszeń prawa unijnego, które oceniane są w kontekście wszystkich wymogów proceduralnych obciążających konsumenta.

Jednak, dopóki działania legislacyjne nie zostaną podjęte, obowiązek zagwarantowania pełnej skuteczności ochrony konsumenta w świetle prawa Unii Europejskiej spoczywa na sądach krajowych. Stosując prawo wewnętrzne, sądy krajowe zobowiązane są tak dalece, jak to możliwe, dokonywać wykładni prawa krajowego, w tym przepisów proceduralnych, w świetle brzmienia i celu danej dyrektywy, by osiągnąć przewidziany w niej rezultat.¹⁰ Obowiązek wykładni zgodnej z prawem ograniczony jest jedynie przez ogólne zasady prawa, w szczególności zasadę pewności prawa i niedziałania prawa wstecz, i nie może służyć jako podstawa do dokonania wykładni *contra legem*.¹¹ Obowiązek dokonania prounijnej wykładni prawa krajowego ustaje więc w chwili, w której prawo krajowe nie może być zastosowane w sposób, który doprowadziłby do rezultatu zgodnego z celem wyznaczonym przez prawo UE.¹²

Możliwość, której wykorzystanie mogą rozważyć sądy polskie, jest prounijna wykładnia przepisów art. 480¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 485 k.p.c. Pozwala ona, opierając się na dotychczasowej, wieloletniej linii orzeczniczej TSUE, dotyczącej działania sądu z urzędu, gdy chodzi o kontrolę abuzywności postanowień umowy konsumenckiej (pkt 62 Profi Credit), na uznanie, iż odpada podstawa do wydania nakazu zapłaty przy braku w aktach sprawy takiej umowy. Konieczność zapewnienia kontroli potencjalnie nieuczciwych postanowień umownych, w kontekście postępowań nakazowych opartych na wekslach *in blanco*, wynika również z wyroku TSUE z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-429/18 i C 483/18 *Profi Credit Polska S.A. (II)*. W wyroku tym

⁹ PRO podejmie odpowiednie działania, mające na celu zwrócenie uwagi ustawodawcy na podjęcie działań w tym zakresie.

¹⁰ Wyrok z dnia 4 lipca 2006 r., w sprawie Adeneler i inni, C-212/04, ECLI:EU:C:2006:443, pkt 108.

¹¹ Tak wyrok z dnia 8 października 1987 r. w sprawie 80/86 Kolpinghuis Nijmegen, Rec. S. 3969, pkt 13, ww. Wyrok w sprawie Adeneler i in., pkt 110; zob. również, per analogiam, wyrok z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie C-105/03 Pupino, Rec. S. I-5285, pkt 44 i 47, wyrok z dnia 15 kwietnia 2008 r. w sprawie C-268/06, Impact, ECLI:EU:C:2008:23, pkt 100, z dnia 24 czerwca 2019 r., wyrok z dnia 29 czerwca 2017 r., Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, pkt 33.

¹² Wyrok z dnia 8 listopada 2016 r., Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, pkt 66, wyrok z dnia 29 czerwca 2019 r., w sprawie Popławski, C-573/17, ECLI:EU:C:2019:530, pkt 76.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

TSUE stwierdził, iż samo posłużenie się wekslem nie może być przedmiotem kontroli w ramach UE, sąd może jednak uznać za bezskuteczne wobec konsumenta klauzule, które stanowiły podstawę wystawienia weksla (pkt 41, 52, 60 *Profi Credit Polska S.A. (II)*).¹³

b. Postępowania zakończone wydaniem nakazu zapłaty

W sprawach, w których doszło do wydania nakazu zapłaty (który nie został następnie zaskarżony przez konsumenta lub którego zaskarżenie okazało się nieskuteczne z powodu wad formalnych), orzeczenia w sprawach *Profi Credit* i *PKO Bank Polski* mogą potencjalnie stanowić podstawę do wznowienia postępowania na podstawie ogólnych przepisów postępowania cywilnego. Podkreślenia wymaga jednak, że orzeczenie TSUE nie stwarza w prawie polskim podstawy do automatycznego wznowienia postępowania.

Wznowienie takie może być rozważane wówczas, gdy naruszenie stwierdzone przez Trybunał wyczerpuje jedną z przesłanek wznowienia wskazanych w art. 401–404 k.p.c.¹⁴. W przypadku orzeczeń w sprawach *Profi Credit* i *PKO Bank Polski* wskazano wyraźnie na **pozbawienie konsumenta możliwości efektywnego skorzystania z możliwości zaskarżenia nakazu zapłaty** (a tym samym doprowadzenia do kontroli postanowień umowy konsumenckiej), co może w szczególności odpowiadać przesłance wznowienia z **art. 401 pkt 2 k.p.c., tj. że w okolicznościach danego postępowania sądowego** konsument został pozbawiony możliwości działania w rozumieniu tego przepisu.

Podkreślenia jednak wymaga, że wznowienie postępowania jest możliwe przy zachowaniu przewidzianych prawem krajowym (k.p.c.) terminów, które zarazem muszą być zgodne z zasadą równoważności i skuteczności, ograniczającymi autonomię proceduralną państwa członkowskiego, oraz z art. 47 Karty Praw Podstawowych UE. W tym względzie w prawie unijnym obowiązuje zasada, zgodnie z którą prawo Unii Europejskiej nie zobowiązuje sądu krajowego do zaprzestania stosowania krajowych

¹³ Omówienie tego wyroku zostało również przygotowane przez RPO w ramach Forum Konsumenckiego.

¹⁴ Por. zwł. uchwałę siedmiu sędziów SN z 30 listopada 2010 r. (III CZP 16/10), OSNC 2011, nr 4, poz. 38 oraz postanowienia SN: z 10 listopada 2017 r. (V CO 96/17), OSNC 2018, nr 11, poz. 106 oraz z 23.2.2011 r. (V Cz 104/10), niepublikowane.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

przepisów proceduralnych nadających prawomocność danemu orzeczeniu, nawet jeśli umożliwiłoby to usunięcie naruszenia prawa unijnego, które wynika z tego orzeczenia (zob. m.in. wyrok z dnia 1 czerwca 1999 r. w sprawie C-126/97 *Eco Swiss*, pkt 46 i 47). Zarazem jednak przepisy nadające prawomocność nie mogą być mniej korzystne od zasad dotyczących podobnych środków w prawie krajowym (zasada równoważności) oraz nie mogą uczynić wykonywania prawa przyznanego przez prawo unijne (w tym wypadku ochrony konsumenta przyznanej dyrektywami unijnymi oraz na mocy zasady skutecznej ochrony sądowej) utrudnionym lub praktycznie niemożliwym (zasada skuteczności).¹⁵

¹⁵ Zagadnienie wznowienia postępowań sądowych w kontekście ochrony konsumenta nie jest w niniejszym opracowaniu rozwijane, lecz zostanie ujęte w jednym z przyszłych opracowań Forum Konsumentckiego RPO.